

NOWA KRAJOWA OCENA RYZYKA PRANIA PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIA TERRORYZMU SKUTKI DLA INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

W grudniu 2023 roku Ministerstwo Finansów opublikowało nową krajową ocenę ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. Jest to druga wersja krajowej oceny ryzyka opracowana przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, stanowiąca aktualizację pierwszej oceny z 2019 roku.

KRAJOWA OCENA RYZYKA - ZNACZENIE

Krajowa ocena ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu jest dokumentem kompleksowo opisującym polski system przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w tym zasady funkcjonowania rynku finansowego oraz zadania poszczególnych organów administracji publicznej oraz uczestników rynku w zwalczaniu zjawiska prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Ponadto, istotną część krajowej oceny ryzyka stanowi analiza występującego w Polsce zjawiska prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w odniesieniu do konkretnych przestępstw bazowych, z uwzględnieniem scenariuszy prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w danej branży, rodzaju instytucji obowiązanej, produktów i transakcji.

SKUTKI DLA INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

Opublikowanie nowej krajowej oceny ryzyka aktualizuje po stronie każdej instytucji obowiązanej konieczność weryfikacji oraz, w razie potrzeby, modyfikacji własnej oceny ryzyka odnoszącej się do jej działalności.

W konsekwencji, instytucje obowiązane powinny sprawdzić czy i w jaki sposób nowa krajowa ocena ryzyka wpływa na ocenę ryzyka ich działalności oraz, jeżeli zachodzi taka potrzeba, dokonać niezbędnych aktualizacji zgodnie z procedurą przyjętą w danej instytucji obowiązanej.

Brak aktualizacji rodzi po stronie instytucji obowiązanej ryzyko nałożenia na nią kary administracyjnej w postaci np. kary pieniężnej lub cofnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności. Kary pieniężne mogą zostać nałożone także bezpośrednio na osoby odpowiedzialne za wykonywanie obowiązków AML w instytucji obowiązanej.

Nawet jeżeli dana instytucja obowiązana dojdzie do wniosku, że treść nowej krajowej oceny ryzyka nie powoduje konieczności wprowadzenia zmian we własnej ocenie ryzyka, warto jest udokumentować przeprowadzoną analizę i jej wnioski. Tylko w ten sposób możliwe będzie wykazanie należytej staranności w przypadku ewentualnej kontroli ze strony Generalnego Inspektora Informacji Finansowej czy Komisji Nadzoru Finansowego.

Ta ostatnia wskazywała w przeszłości niejednokrotnie na konieczność uwzględniania krajowej oceny ryzyka przez instytucje obowiązane podlegające jej nadzorowi.

ANEKS NR 2 DO NOWEJ KRAJOWEJ OCENY RYZYKA

Instytucje obowiązane powinny skupić się przede wszystkim na analizie aneksu nr 2 do krajowej oceny ryzyka. To w nim znajdują się bowiem kompleksowe wnioski dotyczące zagrożeń oraz ryzyk z podziałem na poszczególne sektory, w których działają instytucje obowiązane.

Aneks wyróżnia następujące sektory:

- (1) bankowości,
- (2) usług płatniczych oferowanych przez inne podmioty niż banki,
- (3) ubezpieczeń,
- (4) innych instytucji finansowych,
- (5) wymiany walut,
- (6) walut wirtualnych,
- (7) usług telekomunikacyjnych powiązanych z płatnościami mobilnymi,
- (8) przewozu wartości majątkowych przez granicę,
- (9) gier hazardowych,
- (10) organizacji non-profit,
- (11) finansowania społecznościowego,
- (12) handlu dobrami wysokiej wartości,
- (13) ogólnej działalności gospodarczej oraz
- (14) nieruchomości.

Analiza aneksu może pomóc zidentyfikować instytucji obowiązanej, które spośród usług przez nią świadczonych są szczególnie narażone na ryzyko wykorzystania w celu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Aneks zawiera także szczegółowe scenariusze wykorzystania instytucji obowiązanych z danego sektora do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Instytucje obowiązane powinny zatem zapewnić, że posiadane oceny ryzyka adresują przynajmniej te modele prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, które zostały zidentyfikowane w krajowej ocenie ryzyka, co podkreśla także Komisja Nadzoru Finansowego. Ponadto, zawarte w aneksie omówienie każdego z ww. czternastu obszarów zakończone jest konkluzją na temat sposobów zmniejszania przez instytucje obowiązane ryzyk występujących w danym obszarze. Jest to istotna wskazówka dla instytucji obowiązanych w zakresie oczekiwanych od nich działań z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Zgodnie z opisanymi w aneksie scenariuszami, alarmujące mogą być nie tylko sytuacje naruszenia umowy przez klienta, lecz także sytuacje, które co do zasady oceniane są pozytywnie. Instytucje obowiązane (w tym przede wszystkim banki, instytucje pożyczkowe czy firmy leasingowe) powinny uważać zarówno na zaciąganie przez klientów zobowiązań bez zamiaru ich spłaty, jak i na przedwczesną spłatę zaciągniętych zobowiązań. Pierwszy scenariusz stwarza ryzyko finansowania terroryzmu, drugi – prania pieniędzy.

Na aneksie do nowej krajowej oceny ryzyka powinny skupić się szczególnie branże, których ryzyka nie były poddane dogłębnej analizie w poprzedniej krajowej ocenie ryzyka, takie jak np. firmy leasingowe. Ze względu na to, że poprzednia krajowa ocena ryzyka nie identyfikowała szczegółowych ryzyk w działalności firm leasingowych, co do zasady nie uwzględniają ich także wewnętrzne oceny ryzyka tych firm. Analizie powinny zostać poddane przede wszystkim wnioski o zwrot nadpłaconych przez leasingobiorców środków. Tam, gdzie nadpłaty nie znajdują uzasadnienia w prowadzonej przez klientów działalności może okazać się, że pochodzą one z przestępstwa. W takich sytuacjach firmy leasingowe powinny wstrzymać realizację wniosku o zwrot środków i zastosować środki bezpieczeństwa finansowego. Nasza dotychczasowa praktyka potwierdza, że zidentyfikowane ryzyko jest realne i wymaga reakcji ze strony instytucji obowiązanej.

ZACHĘCAMY DO KONTAKTU

**ANNA
WOJCIECHOWSKA**

PARTNER, RADCA PRAWNY

ANNA.WOJCIECHOWSKA@WKB.PL

**AGATA
SZCZEPAŃCZYK-PIWEK**

PARTNER, RADCA PRAWNY

AGATA.SZCZEPANCZYK-PIWEK@WKB.PL

**AGNIESZKA
BARTOLIK**

ADWOKAT

AGNIESZKA.BARTOLIK@WKB.PL

**ANNA
FENNIG**

ADWOKAT

ANNA.FENNIG@WKB.PL